

עפה"ג 16773-09-24 - פלוני נ' מדינת ישראל עלי מונדר

בבית המשפט העליון

עפה"ג 16773-09-24

עפ"ג 18577-09-24

עפה"ג 28703-10-24

לפני: כבוד השופט יוסף אלרון
כבוד השופט אלכס שטיין כבוד השופט חאלד
כבוב

המערער בעפה"ג
16773-09-24 והמשיב
1 בעפ"ג
18577-09-24:
המערערים 1-2 בעפה"ג
28703-10-24
והמשיבים 3-4 בעפ"ג
18577-09-24:
נגד

המערערת בעפ"ג
18577-09-24 ומשיבה
16773-09-24 בעפה"ג
ובעפה"ג
28703-10-24:
המשיב 2 בעפ"ג
18577-09-24

ערעורים על פסק דינו של בית המשפט המחוזי
חיפה (השופט ג' קרזבום) שניתן ביום
17.4.2024 וביום 17.7.2024 בת"פ
11320-02-23
כ"ב בכסלו התשפ"ה (232024)

תאריך ישיבה:
בשם המערער בעפה"ג
16773-09-24 והמשיב
1 בעפ"ג
18577-09-24:

בשם המערערים 1-2
בעפה"ג 28703-10-24
והמשיבים 2-4 בעפ"ג
18577-09-24:

עו"ד סיגל בלום המערערת בעפ"ג
18577-09-24 ומשיבה
בעפה"ג 16773-09-24
ובעפה"ג
28703-10-24:

פסק-דין

השופט אלכס שטיין:

הערעורים

1. לפנינו ערעורים על פסק דינו של בית המשפט המחוזי חיפה (השופט ג' קרזבום) בת"פ 11320-02-23 אשר ניתן ביום 17.4.2024 (הכרעת הדין) וביום 17.7.2024 (גזר הדין).

המערערת בעפ"ג 18577-09-24 (להלן: המדינה) מערערת על קולת העונש שנגזר על המשיבים 4-1 (להלן, בהתאמה: פלוני, פלוני ו-פלוני, אשר יכוננו יחדיו: המשיבים).

פלוני, המערער בעפה"ג 16773-09-24, מערער על הרשעתו ועל חומרת העונש שהושת עליו.

פלוני ופלוני, המערערים בעפה"ג 28703-10-24, מערערים על חומרת העונשים שהושתו עליהם.

כתב האישום

2. כתב האישום מגולל את מעורבותם של המשיבים, כל אחד לפי חלקו, במסכת קשה של חטיפה, כליאת שווא, שוד, סחיטה, ואיומים. לפי עובדות כתב האישום המתוקן, המתלונן צבר חוב לאדם אחר בגובה 200,000 ש"ח (להלן: החוב). על רקע זה, החליט פלוני לסחוט את המתלונן. ביום 9.11.2022 הגיע המתלונן לביתו של פלוני, לאחר שזה ביקש ממנו לעשות כן, שם פגש המתלונן את פלוני ונאשם נוסף, א' ג'. פלוני אמר למתלונן כי החוב שייך לו, וכי כעת הוא עומד על 3,000,000 ש"ח, ודרש תשלום של 1,500,000 ש"ח בתוך שבוע ימים. פלוני ופלוני איימו על המתלונן בפגיעה בגופו וברכושו, הפחידו אותו והקניטו אותו. בין היתר, פלוני אמר למתלונן כי אם הוא לא ישלם את החוב הוא ירה עליו ועל ילדיו. המתלונן, בשל חששו מפלוני ומפלוני, ביקש מהם להסדיר את החוב בעוד כשבוע ימים ועזב את המקום. מספר ימים לאחר מכן, פנה פלוני שוב למתלונן בקשר להסדרת החוב. המתלונן השיב כי אין לו חוב כלפיו. בתגובה לכך, איים פלוני לפגוע במתלונן.

3. משלא פרע המתלונן את החוב המיוחס לו, החליטו מונדר, ס' ופלוני לחטוף אותו ולהביאו בפני פלוני. לצורך כך, פנה פלוני למ' ע' (להלן: מ') וביקש ממנה ליצור קשר עם המתלונן ולגרום לו להיפגש עמה. תחילה, קבעה מ' עם המתלונן ביום 1.1.2023 בחוף הים בקיסריה, לשם הגיעו מונדר, ס' ופלוני במטרה לחטוף את המתלונן ולסחוט אותו לשלם את החוב. אולם, בסופו של דבר, המתלונן לא הגיע לפגישה זו. ביום 10.1.2023 נפגשה מ' עם המתלונן בחדר בית מלון (להלן: החדר). כאשר נכנס המתלונן אל המקלחת, עדכנה מ' את מונדר על מה שאירע והכניסה אותו, את ס' ופלוני לחדר ועזבה את המקום. השלושה התפרצו לחדר המקלחת, צילמו את המתלונן במערומוי, הכו אותו ונטלו ממנו כסף מזומן בסך של 8,000 ש"ח, שיק על סך 25,000 ש"ח, תעודת זהות, כרטיס דלקן, כרטיס קופת חולים, כרטיס אשראי השייך לאשתו של המתלונן (להלן: כרטיס האשראי), וכן את הטלפון הנייד שהיה ברשותו. לאחר מכן, כפו השלושה על המתלונן בכוח ובאיומים לעזוב את המלון ולנסוע, באמצעות רכבו של המתלונן ורכב נוסף, לביתו של פלוני (להלן: הבית).

4. מ', ס' ופלוני החזיקו את המתלונן בחדר הארחה בבית, שם הם קיללו אותו, תקפו אותו באלימות ודרשו ממנו לפתוח את הטלפון הנייד שלו. בהמשך, פלוני הגיע גם הוא לחדר ההארחה והמשיבים כולם המשיכו לאיים על המתלונן. בתוך כך, פלוני אמר למתלונן כי כעת חובו עומד על סך של 6,500,000 ש"ח, וכי אם החוב לא ישולם הוא יפגע בבנו של המתלונן, או שייכלא את המתלונן במחסן או קונטיינר ויוריד אותו לבאר. בעקבות מעשיהם של המשיבים, הבטיח המתלונן להעביר לידי פלוני בתוך מספר ימים סך של 200,000 ש"ח וביקש לערוך הסכם לגבי יתרת החוב. בשלב זה, החתים מ', בהוראת פלוני, את המתלונן על מסמך לפיו הוא מוסר לידי פלוני את רכבו - זאת, תחת איומיו של פלוני וכאשר ס' מסריט בווידיאו את המתרחש. בעוד המתלונן מוחזק בחדר ההארחה, נטל פלוני את רכבו ופירק ממנו את מכשיר ה"איתורן" שהיה מותקן בו. ס' נטל את כרטיס האשראי ועשה בו שימוש בתחנת דלק בסכום של כ-300 ש"ח. בשעת אחר הצהריים באותו היום שחררו המשיבים את המתלונן מחדר ההארחה, הסיעו אותו לצומת מגידו, שם הורידו אותו מהרכב ומסרו לו 50 ש"ח לנסיעותיו. מאוחר יותר, ס' עשה שימוש נוסף בכרטיס האשראי לרכישות שונות ולתדלוק בסך כולל של כ-5500 ש"ח.

5. מספר ימים לאחר מכן, ניסו פלוני ומ' להניע את מ' למסור עדות שקר בחקירתה במשטרה, והנחו אותה לומר כי אינה מכירה את המשיבים.

פסק דינו של בית המשפט המחוזי

הכרעת הדין קמא

6. בדיון שנערך ביום 17.4.2024 בבית המשפט המחוזי, התיר בית המשפט למשיבים, לבקשתם, לחזור

בהם מכפירתם בעובדות כתב האישום. בהסכמת הצדדים, אשר הודיעו כי גיבשו הסדר טיעון ללא הסכמות לעניין העונש, הורה בית המשפט על תיקון כתב האישום. על סמך הודאותיהם של המשיבים בעובדות כתב האישום המתוקן הרשיעם בית המשפט בעבירות כדלקמן:

· פלוני הורשע בכליאת שווא, עבירה לפי סעיף 377 לחוק העונשין, התשל"ז-1977 (להלן: החוק); סחיטה באיומים, עבירה לפי סעיף 428 לחוק; הדחה בחקירה, עבירה לפי סעיף 245(א) לחוק; וכן איומים, עבירה לפי סעיף 192 לחוק.

· מ' הורשע בחטיפה, עבירה לפי סעיף 369 לחוק; שוד בנסיבות מחמירות, עבירה לפי סעיף 402(ב) לחוק; כליאת שווא, עבירה לפי סעיף 377 לחוק; סחיטה בכוח, עבירה לפי סעיף 427(א) לחוק; סחיטה באיומים, עבירה לפי סעיף 428 לחוק; הדחה בחקירה, עבירה לפי סעיף 245(א) לחוק; וכן נטילת רכיב חיוני באמצעי תשלום, עבירה לפי סעיף 40(ב)(1) לחוק שירותי תשלום, התשע"ט-2019.

· ס' הורשע בחטיפה, עבירה לפי סעיף 369 לחוק; שוד בנסיבות מחמירות, עבירה לפי סעיף 402(ב) לחוק; כליאת שווא, עבירה לפי סעיף 377 לחוק; סחיטה בכוח, עבירה לפי סעיף 427(א) לחוק; סחיטה באיומים, עבירה לפי סעיף 428 לחוק; נטילת רכיב חיוני באמצעי תשלום, עבירה לפי סעיף 40(ב)(1) לחוק שירותי תשלום; וכן שימוש ברכיב חיוני באמצעי תשלום, עבירה לפי סעיף 40(ב)(2) לחוק שירותי תשלום.

· פלוני הורשע בחטיפה, עבירה לפי סעיף 369 לחוק; שוד בנסיבות מחמירות, עבירה לפי סעיף 402(ב) לחוק; כליאת שווא, עבירה לפי סעיף 377 לחוק; סחיטה בכוח, עבירה לפי סעיף 427(א) לחוק; סחיטה באיומים, עבירה לפי סעיף 428 לחוק; פירוק מרכב, עבירה לפי סעיף 413 לחוק; וכן נטילת רכיב חיוני באמצעי תשלום, עבירה לפי סעיף 40(ב)(1) לחוק שירותי תשלום.

גזר הדין קמא

7. ביום 17.7.2024 נתן בית המשפט המחוזי את גזר דינו. בבואו לגזור את עונשם של המשיבים ולקבוע את מתחם העונש ההולם בעניינם, ציין בית המשפט כי מעשי העבירה שבוצעו על ידי המשיבים הסבו פגיעה בדרגה גבוהה לשורה ארוכה של ערכים חברתיים מוגנים: כבוד האדם וחירותו, שלמות הגוף והנפש, הביטחון האישי, הקניין, הזכות לאוטונומיה, הסדר הציבורי ושלטון החוק. בית המשפט עמד על החומרה הנודעת לעבירות מהסוג שביצעו המשיבים ועל הצורך להטיל בגינן ענישה מוחשית ומרתיעה. בית המשפט נתן את דעתו לנסיבות הקשורות לביצועם של מעשי העבירה, ובפרט לנחישותם

של המשיבים, להתמשכות המעשים ולאכזריותם, לפערי הכוחות בין המשיבים למתלונן ולפוטנציאל הנזק שעלול היה להיגרם למתלונן. נוכח האמור, החליט בית המשפט כי מתחם העונש ההולם בעניינו של פלוני נע בין 16 ל-36 חודשי מאסר בפועל; בעניינו של מ' בין 48 ל-72 חודשי מאסר בפועל; ובענינם של ס' ופלוני בין 46 ל-70 חודשי מאסר בפועל.

8. בקביעת העונש בתוך המתחמים האמורים, בית המשפט המחוזי שקל את הנסיבות שאינן קשורות לביצוע העבירות ביחס לכל אחד מהמשיבים. באשר לפלוני - זקף בית המשפט לחובתו את עברו הפלילי המכביד, אשר כולל הרשעות בעבירות רבות וחמורות, חלקן דומות לנסיבות המקרה דנן, וכן את עברו העשיר כעבריין תעבורתי. לזכותו של פלוני זקף בית המשפט את הודאתו אשר הובילה לחיסכון בזמן שיפוטי (על-אף שהתקיימו מספר דיוני הוכחות); את הצהרתו בדבר רצונו להשתקם; את תקופת מעצרו; וכן את השלכות המאסר עליו ועל בני משפחתו. באשר למ', ס' ופלוני - הביא בית המשפט בחשבון את קבלת האחריות מצדם ואת הודאותיהם אשר הובילו לחיסכון בזמן שיפוטי (למרות שהתקיימו מספר דיוני הוכחות); את גילם הצעיר; את תקופת מעצרם; את היותם נטולי עבר פלילי; ואת השלכות המאסר עליהם ועל בני משפחתם. ביחס למ', שקל בית המשפט גם את מצבו הבריאותי ואת מצבו הבריאותי של אביו. בהתחשב בנסיבות אלו, קבע בית המשפט כי יש לגזור על פלוני עונש המצוי במרכזו של מתחם הענישה ההולם, ועל יתר המשיבים עונש המתקרב לרף התחתון של מתחם הענישה.

9. לאור האמור, הטיל בית המשפט המחוזי על המשיבים את העונשים הבאים:

· על פלוני הושתו 24 חודשי מאסר לריצוי בפועל, בניכוי ימי מעצרו. כמו כן נגזרו עליו 12 חודשי מאסר בפועל על ידי הפעלתו של מאסר מותנה שהוטל עליו בהליך אחר - כך שבסך-הכל הוטלה על פלוני תקופת מאסר בפועל בת 36 חודשים; לצד מאסר מותנה וקנס כספי בסך של 10,000 ש"ח או 50 ימי מאסר תמורתו.

· על מ' הושתו 50 חודשי מאסר לריצוי בפועל, בניכוי ימי מעצרו; לצד מאסר מותנה וקנס כספי בסך של 20,000 ש"ח או 100 ימי מאסר תמורתו.

· על ס' ופלוני הושתו 48 חודשי מאסר לריצוי בפועל, כל אחד, בניכוי ימי מעצרם; לצד מאסר מותנה וקנס כספי בסך של 20,000 ש"ח או 100 ימי מאסר תמורתו.

10. מכאן הערעורים שהונחו לפנינו.

11. בערעורו מבקש מאתנו פלוני כי נאפשר לו לחזור בו מהודאתו במסגרת הסדר הטיעון, ונבטל את הרשעתו; ולחלופין, הוא מבקש כי נקל בעונשו. לטענתו - אין, ולא היו, בידי המדינה ראיות כלשהן להרשעתו, והמדינה אף נמנעה מלאתר ולהעיד את המתלונן. בשל הכרתה של המדינה, כך נטען, בחולשה הראייתית ביחס אליו היא ביקשה להגיע עמו להסדר טיעון. בהקשר זה נטען, כי במסגרת ההליך קמא נמנעה מפלוני האפשרות להציג ראיות מזכות ובקשותיו לקבלת חומרי חקירה לא בוררו די צורכן. לטענת פלוני, הסכמתו להסדר הטיעון וההודאה שמסר במסגרתו נעשו מחמת לחץ שהופעל עליו על ידי המשיבים האחרים; בשל תנאי מעצרו הקשים והימשכות ההליך הפלילי בעניינו; משום שהמשיבה התנתה את הסדרי הטיעון של כלל המשיבים זה בזה, באופן אשר הפעיל עליו לחץ נוסף; וכן לנוכח כשל בייצוג על ידי בא-כוחו בערכאה הקודמת, אשר הבטיח לו כי עונשו הכולל יעמוד על כ-22 חודשי מאסר. עוד טוען פלוני, כי העמדתו לדין בכתב אישום מאוחד עם המשיבים האחרים, וניסוח כתב האישום באופן שקושר אותו לעבירת החטיפה - בה לא הואשם - גרמו לו לעיוות דין ולהחמרה בעונשו. כמו כן, לטענת פלוני, לאחר תיקון כתב האישום יוחסו לו עבירות המצויות בסמכותו העניינית של בית משפט השלום.

12. ביחס לחומרת העונש, פלוני טוען כי בית המשפט המחוזי חרג ממדיניות הענישה הנוהגת במקרים דומים, ואף שגה בכך שגזר את דינו בטרם נגזר דינו של פלוני, הנאשם הנוסף. כמו כן, נטען כי בית המשפט לא לקח בחשבון בגזר דינו את סיכויי ההרשעה הנמוכים שבעקבותיהם נעשה הסדר הטיעון; את החיסכון בזמן שיפוטי, לרבות העובדה שהודאתו היתה זאת שהובילה להודאת יתר המשיבים; את מעורבותו הפחותה באירועים, מבלי שהיה לו יד בתכנון וביצוע החטיפה; את התארכות ההליך הפלילי; וכן את מוכנותו לעבור הליך שיקומי.

13. בערעורם טוענים ס' ופלוני כי בית המשפט המחוזי הענישם בחומרה יתרה ומבקשים מאתנו כי נקל בעונשם ככל שניתן. זאת, בהתחשב בעברם הנקי מפלילים; בנסיבות חייהם הלא פשוטות; בגילם הצעיר; בחיסכון בזמן שיפוטי לנוכח הודאתם בכתב האישום המתוקן; במעצרים הממושך; ובחירתה שהביעו על מעשיהם. עוד נטען, כי בית המשפט לא ייחס משקל מספק לפגיעה שצפוי להסב מאסרם של השניים לעתידם האישי והמשפחתי ולתהליך שיקומם. כמו כן טוענים פלוני ופולני, כי בית המשפט לא הביא במניין שיקוליו את העובדה שמעשיהם לא גרמו לנזק משמעותי לאדם או לרכוש, ולא נתן את

דעתו לפסיקה שנקטה במדיניות ענישה מקלה מזו שהושתה עליהם.

טענות המדינה

14. המדינה מצידה מבקשת מאתנו להחמיר באופן ניכר את עונשיהם של המשיבים.

המדינה טוענת כי העונשים שהטיל בית המשפט המחוזי על המשיבים אינם הולמים את חומרת מעשיהם ואת מדיניות הענישה הנוהגת. לטענת המדינה, העונשים אף אינם משקפים את הצורך בענישה מחמירה ומרתיעה ביחס לתופעה הקשה של סחיטה באיומים בקשר עם חובות שנוצרו בפעילות עסקית, אשר הפכה לחזון נפרץ באזורים רבים בארץ; ואת הקושי להיאבק בתופעה זאת לאור "קשר השתיקה" המאפיין את קורבנות העבירה במקרים מעין אלו.

15. באשר לפלוני, המדינה טוענת כי בגזירת עונשו לא נתן בית המשפט המחוזי משקל מספק לעברו הפלילי המכביד, אשר כולל שורה ארוכה של עבירות אלימות ורכוש. עוד טוענת המדינה, כי גזר הדין אינו משקף את חלקו הדומיננטי באירועים, לרבות העובדה כי פלוני הוא שיזם את גביית החוב מהמתלונן ואת הקשר הראשוני איתו; כי הוא זה ש"הגדיל" את החוב לסכום אסטרונומי; וכי מעשי הסחיטה בוצעו, בין השאר, בביתו ובנוכחותו.

16. באשר לשלושת המשיבים האחרים - המדינה סבורה כי בית המשפט המחוזי הקל עימם במידה ניכרת, בהינתן מדיניות הענישה הנהוגה ביחס לעבירות שמשיבים אלה עברו. בתוך כך, נטען כי יש להחמיר בעונשם - זאת, לנוכח האכזריות המיוחדת שאפיינה את מעשיהם הרבים, ביצועם במתלונן חסר-אונים, מבויש ומושפל; ובהתחשב בהתנהלותם העבריינית הסדורה, במסגרתה רקמו תכנית שכללה מלכודת למתלונן, ואף העסיקו את מ' במסגרת מימוש התכנית.

17. בתשובתה לערעורו של פלוני על הרשעתו, טוענת המדינה כי אין לאפשר לו לחזור בו מהודאתו. לטענת המדינה, פלוני לא הצביע על כל אינדיקציה לכך שבמסגרת המשא ומתן להסדר טיעון הופעל עליו לחץ פסול או חריג כלשהו. כך גם, טענותיו ביחס ללחץ שהופעל עליו על ידי המשיבים האחרים אינן משכנעות, בין היתר, בהתחשב בכך שבעת הרלבנטית שהו כל המשיבים בבתי מעצר שונים. עוד טוענת המדינה כי יש לדחות את טענתו של פלוני לכשל בייצוג. זאת, בשים לב לכך שהסדר הטיעון עליו הוא חתם הינו מפורש וברור ואינו כולל הסכמה לעניין העונש. גם בדיון בבית המשפט המחוזי, כך נטען, אישר פלוני כי הוא מבין את תנאי ההסדר. נוסף על כך, נטען כי פלוני לא הצביע על שום נתון המלמד על חפותו, וביקש לחזור בו מההודאה רק אחרי מתן גזר הדין.

18. לאחר שקילת הטענות שהעלו בפנינו בעלי הדין בעל-פה ובכתובים, הגעתי למסקנה כי דין ערעורו של פלוני על הרשעתו להידחות. כמו כן, סבורני כי יש לקבל את ערעור המדינה על קולת העונש שהושת על המשיבים ולהחמיר בעונשם; וכפועל יוצא מכך, עלינו לדחות את ערעורי המשיבים על גזר הדין.

כך אציע לחברי כי נורה מהטעמים שאפרט להלן.

ערעורו של פלוני על ההרשעה:

הודאת נאשם וחזרה ממנה

19. סעיף 153(א) לחוק סדר הדין הפלילי [נוסח משולב], התשמ"ב-1982, אשר מסדיר את אפשרותו של הנאשם לחזור בו מהודאתו, קובע כדלקמן:

"הודה הנאשם בעובדה, אם בהודיה שבכתב לפני המשפט ואם במהלך המשפט, רשאי הוא בכל שלב של המשפט לחזור בו מן ההודיה, כולה או מקצתה, אם הרשה זאת בית המשפט מנימוקים מיוחדים שיירשמו".

20. הוראה זאת מורה לנו כי כל אימת שבחר הנאשם להודות בעובדות כתב האישום - חלף כפירה בעובדות אלו וניהול הוכחות - הוא לא יוכל עוד לחזור בו מהודאתו, אלא ברשות בית המשפט "מנימוקים מיוחדים". ביחס לאותם נימוקים מיוחדים, הכירה הפסיקה במספר מוגבל של עילות אשר רק בהתקיימן יוכל הנאשם לחזור בו מהודאה. עילות אלו כוללות: פגם ברצון, כשל בייצוג וחשיפת האמת העובדתית. על טיבן של עילות אלו עמדתי בפירוט רב בפסקאות 8-14 לפסק דיני בע"פ 8777/18 פלוני נ' מדינת ישראל (29.10.2019) (להלן: ע"פ 8777/18).

21. פגם ברצונו החופשי של הנאשם במתן ההודאה יכול שינבע מלחצים - בלתי-סבירים ופסולים אשר חורגים מהלחצים הרגילים הכרוכים מטבע הדברים בהליך הפלילי - שהופעלו עליו והביאוהו להסכים להסדר הטיעון. בהקשר זה, אין די באמירות כלליות: על הנאשם מוטל הנטל להציג ולפרט בפני בית המשפט את מהותם של הלחצים הנטענים (ראו: ע"פ 3754/91 מדינת ישראל נ' סמחאת, פ"ד מה(5) 798, 804-805 (1991); ע"פ 3991/04 רגבי נ' מדינת ישראל, פסקה 7 (2.5.2005); ע"פ 8777/18, בפסקאות 12-13).

22. בנוגע לעילה של כשל בייצוג המשפטי, נדרש הנאשם להראות כי כשל זה התאפיין במחדלים חמורים של הסניגור אשר פעל באופן בלתי-מקצועי-בעליל; כמו כן, נדרש הנאשם לפרט את מאפייני המדויקים של הכשל ולהציג את תגובת הסניגור לו כשל זה מיוחס (ראו: ע"פ 2005/20 פלוני נ' מדינת ישראל, פסקה 7 (11.8.2020); ע"פ 8777/18, בפסקאות 12-13).

23. נאשם יוכל לחזור בו מהודאתו גם אם ישכנע את בית המשפט כי הוא מבקש לעשות זאת אך ורק מתוך רצונו הכן והאמתי להביא לחשיפת האמת העובדתית ולהוכיח את חפותו (ראו: עניין סמחאת, בעמ' 802-803). בתוך כך, נדרש הנאשם לשטוח בפני בית המשפט גרסת חפות מלאה וסדורה אשר ניתן לתת בה אמון, ולו לכאורה (ראו: ע"פ 3885/20 פלוני נ' מדינת ישראל, פסקה 4 לפסק דיני (9.9.2020)).

24. נטל ההוכחה הרובץ על הנאשם להוכיח את התקיימותן של עילות אלו הוא נטל כבד (ראו: ע"פ 2251/21 אבו עראר נ' מדינת ישראל, פסקה 15 (15.12.2021); ע"פ 2840/23 קוטובסקי נ' מדינת ישראל, פסקה 17 (6.6.2023)). זאת, ביתר שאת, מקום בו הבקשה לחזור מן ההודאה באה בשלב הערעור, כבענייננו. במקרה כזה, בית המשפט ייעתר לבקשה רק בנסיבות חריגות במיוחד, שכן בקשה בעייתי זה "נגועה באופן אינהרנטי בחשד כי הוגשה מתוך אכזבה מן העונש, ומתוך רצון לשוב ולטרוף את קלפי ההליך הפלילי, בתקווה כי ביטול ההודאה - ועימה ביטול הכרעת הדין [...] - יביא להקלה מסוימת גם בגזר הדין" (ראו: ע"פ 6349/11 שניידר נ' מדינת ישראל, פסקה 20 לפסק דינו של השופט ח' מלצר (10.6.2013)).

25. החשש האמור גובר כאשר הודאת הנאשם ניתנה, כפי שנעשה במקרה דכאן, במסגרת הסדר טיעון - שאז "קיים חשש ממשי לניצול מניפולטיבי של החזרה מהודאה להשגת רווח דיוני פסול" (ראו: ע"פ 1924/11 פלוני נ' מדינת ישראל, פסקה 10 (1.6.2015)). הסדר טיעון שנערך בין התביעה לנאשם משקף את ההסכמות אליהן הגיעו הצדדים במסגרת המשא ומתן ביניהם. מתן אפשרות לנאשם לחזור בו בנקל מהודאתו, שניתנה במסגרת הסדר טיעון פתוח, אחרי שכבר נגזר דינו - משמעותה, הלכה-למעשה, כי הסכמתם של נאשמים להסדרי טיעון פתוחים תהא מותנית בחומרת העונש שיוטל עליהם בסופו של יום. תוצאה זאת אינה רצויה, בלשון המעטה, והיא חותרת תחת תכליותיהם של הסדרי הטיעון והפרוצדורה הפלילית בכללותה (ראו: ע"פ 5622/03 פלוני נ' מדינת ישראל, פסקה 7 (19.1.2004); ע"פ 635/05 דענא נ' מדינת ישראל, פסקה 12 (26.11.2007)). על כן, נקבע בפסיקה כי חזרה מהודאה אשר ניתנה במסגרת הסדר טיעון תתאפשר במקרים חריגים בלבד, בהם "מתעורר חשש ממשי כי הנאשם מסר הודיית שווא בניגוד לרצונו החופשי, או מבלי להבין את משמעותה" (ראו: ע"פ 7931/18 פלוני נ' מדינת ישראל, פסקה 9 (30.9.2020)).

מן הכלל אל הפרט

26. בשים לב לאמות המידה עליהן עמדתי לעיל, לא מצאתי כי במקרה שלפנינו מתקיימות הנסיבות החריגות המצדיקות להתיר לפלוני לחזור בו מהודאתו. טענתו כי יש לאפשר לו לחזור בו מההודאה נסמכת על מספר נימוקים - הראשון: כשל בייצוג על ידי בא-כוחו בערכאה הקודמת; השני: לחצים שונים שהופעלו עליו, לטענתו; והשלישי: רצונו לעמוד על חפצו.

אבחן טענות אלו לפי סדרן.

27. טענת הכשל בייצוג. לדברי פלוני, הסכמתו להסדר הטיעון ניתנה בעקבות הבטחת סנגורו לכך שעונשו יעמוד על 22 חודשי מאסר, כולל הפעלת המאסר המותנה שעמד לחובתו. מטבע הדברים, מקום בו מבקש הנאשם לחזור בו מהודאתו, לא ניתן להסתפק בדבריו-שלו כדי לאפשר לו לעשות כן. זאת, לנוכח הקושי המובן לתת אמון בדברי הנאשם שנשמעים אחרי-המעשה; ובמיוחד, כאשר דברים אלה עומדים בניגוד גמור לאמירותיו האחרות של הנאשם אשר נאמרו בגדרי ההליך בערכאה דלמטה. בענייננו, בדיון שנערך ביום 17.4.2024 בבית המשפט המחוזי, בנוכחות המשיבים ובאי-כוחם, הודיעו הצדדים לבית המשפט כי גיבשו הסדר טיעון ללא הסכמות לעניין העונש. בהמשך לכך, פלוני הצהיר לפרוטוקול, באופן שאינו משתמע לשתי פנים, כי הוא מבין ומקבל את פרטי הסדר הטיעון, לרבות הבנתו כי ההסדר אינו כולל הסכמות לעניין העונש. פלוני אמר: "אני מבין את פרטי ההסדר וההסדר מקובל עליי. בא כוחי הקריא לי את כתב האישום המתוקן. אני מבין שעל סמך הודאתי בית המשפט ירשיע אותי בעבירות של כליאת שווא, סחיטה באיומים רישא, הדחה בחקירה ואיומים. אני מבין כי אין הסכמות לעניין העונש". מהאמור עולה כי פלוני היה מודע היטב למשמעות ההודאה בכניסתו להסדר הטיעון עם התביעה, וכן לעובדה כי הסדר זה הוא הסדר פתוח שאינו כולל הסכמה או הבטחה, כדבריו, לכך שייגזר עליו עונש מסוים. פלוני אינו טוען כי דברים אלו לא יצאו מפיו ובשום שלב הוא לא ביקש לשנות את פרוטוקול הדיון.

28. המסקנה בדבר מודעותו של פלוני לכך שהסדר הטיעון אינו כולל הסכמה לעניין העונש מתחזקת גם לאור העובדה כי בדיון שנערך לפני בית המשפט המחוזי ביום 20.6.2024 בנוכחותו של פלוני, בא-כוחו, מזה, ובא-כוח התביעה, מזה, טענו את טיעוניהם לעניין העונש. מהטיעונים שנשמעו בדיון זה עולה באופן ברור כי לא היתה כל הסכמה בין הצדדים לעניין העונש. אחרי ששמע פלוני את אשר טענו הצדדים בעניין עונשו, הוא לא יכול היה לסבור כי בגדרו של הסדר הטיעון "מובטח" לו, כביכול, עונש מסוים. אולם, גם בהזדמנות זאת פלוני לא ביקש לחזור בו מהודאתו או מההסדר. לא זו אף זו: פלוני אף פנה בעצמו לבית המשפט, באותו דיון, בבקשה להקל בעונשו, כאשר הוא מציין כי "נכנסתי לעסקה הזו כדי לחסוך את זמנו של בית המשפט כי אני רואה שזה ימשך עוד הרבה שנים". עוד אמר הוא: "אני אבקש להבהיר כי אני לא מבקש לחזור בי מהודאתי, אני מודה בעובדות כתב האישום המתוקן". בנסיבות אלו, נשמטת הקרקע תחת טענתו של פלוני כי הוא הסכים להסדר הטיעון בשל המצג השקרי שכביכול הוצג לו על ידי בא-כוחו ולפיו ייגזרו עליו 22 חודשי מאסר בלבד.

29. מסקנה זו מתבקשת גם מעיון במכתבו של עורך דין בר עוז, בא-כוחו של פלוני בהליך קמא - ואני מוצא את דבריו הגיוניים ואמינים - ממנו עולה כי הלה לא נתן לפלוני שום הבטחה לעניין העונש ואף הסביר לו כי מדובר בהסדר טיעון פתוח. עורך דין בר עוז אף הדגיש במכתבו, בצדק, כי פרוטוקול הדיון בעניין זה מדבר בעד עצמו (ראו: מכתבו של עורך דין בר עוז מיום 30.10.2024).

30. פלוני מוסיף ומבקש לתמוך טענותיו בדבר ההבטחה, שכביכול ניתנה לו, במכתבו של עורך דין דבאח אשר ייצג את יתר המשיבים בהליך קמא ולקח חלק במשא ומתן לגיבוש הסדר הטיעון. דא עקא, כל שצוין במכתבו של עורך דין דבאח הוא שנאמר לפלוני על-ידי עורך דין בר עוז כי "העונש יכול ויגיע ל- 20-23 חודשי מאסר עם המודעות לקיום התנאי של 12 חודשים" (ראו: מכתבו של עורך דין דבאח מיום 1.10.2024; ההדגשה הוספה - א.ש.). מבלי לפקפק, חלילה, באמינותו של עורך דין דבאח, אני סבור כי לא ניתן ללמוד מדבריו אלו את אשר מבקש פלוני ללמוד מהם. ההפך הוא הנכון: דברים אלו מלמדים על כך שעסקינן בתקווה, ותו לא, שבשום נקודת זמן לא תרגמה את עצמה להבטחה.

31. פלוני לא הרים אפוא את הנטל להוכיח כשל חמור בייצוג, כזה אשר בעטיו יש להתיר לו לחזור בו מהודאתו. הוא לא הוכיח כי אכן ניתנה לו הבטחה כלשהי לעניין העונש על ידי בא-כוחו; ומכל מקום, אמירותיו בדיונים השונים בהליך קמא מלמדות כי בעת שנתן את הסכמתו להסדר הטיעון הוא הבין היטב את פרטיו.

32. טענת הפגם ברצון. פלוני טוען כי הסכים להסדר הטיעון מחמת הלחץ בו היה נתון בעקבות שהותו במעצר ובשל הימשכות ההליך הפלילי בעניינו. אין בידי לקבל טענה זו. ההליך הפלילי שהתקיים בערכאה דלמטה, עד אשר הגיעו הצדדים להסדר טיעון, לא התנהל באופן חריג - לא בקשר למשכו של ההליך ולא ביחס להליכי המעצר. השהות במעצר מאחורי סורג ובריח והעובדה כי הליכים פליליים עשויים להימשך זמן לא-מבוטל, מאפיינות פעמים רבות את ההליך הפלילי וכרוכות בו מעצם טבעו; כך שאינן יכולות להוות בסיס לחזרה מהודאה. גם טענותיו של פלוני ביחס ללחץ אשר הופעל עליו, כביכול, על ידי המשיבים האחרים אינן יכולות להועיל לו. טענות אלו נטענו בעלמא ללא פירוט ביחס לטיב הלחצים ולזהותו של מפעילם; כמו כן, נמנע פלוני מלפרט מה בדיוק הופך לחצים אלו ללחצים פסולים ובלתי-סבירים אשר עלולים לגרום לנאשם כמותו להודות במה שלא חטא. כפי שטענה המדינה, הטענות שהועלו בעניין זה אף מעוררות תמיהה בהינתן העובדה כי פלוני והמשיבים האחרים היו נתונים בזמנים הרלבנטיים בבתי מעצר נפרדים.

33. טענת החפות. הטענה כי פלוני מעוניין לעמוד על חפותו נטענה בחצי-פה וללא פירוט. כל שנטען על ידו בהקשר זה הוא כי ברצונו להציג ראיות מזכות הקשורות למהימנותו של המתלונן. אין בפיו של פלוני כל גרסת חפות, לא כל שכן גרסת חפות סדורה המגובה בסיפור-מעשה קונקרטי. כמו כן, הטענה כי בית המשפט המחוזי מנע את המשך הדיון בבקשתו לעיון בחומרי חקירה - אינה ברורה, שכן

בטיעונו לפנינו טוען הוא כי הדיון בעניין זה נקטע, באופן מובן, לאור הגעת הצדדים להסדר טיעון.

34. נמצאנו למדים, אם כן, כי אין מקום לקבל את בקשת פלוני לחזור בו מהודאתו. בקשה זאת טמונה, כך נראה, באכזבתו מהעונש שהושת עליו; היא אינה עומדת בדרישות המחמירות שנקבעו בפסיקתנו לחזרה מהודאה - זאת, בפרט בשים לב לעיתוי המאוחר בו מבוקש לעשות כן ובהתחשב בעובדה כי הודאתו של פלוני ניתנה במסגרת הסדר טיעון.

כפי שהזדמן לי להעיר בהקשרן של חזרות מהודאה:

"פרוצדורה פלילית איננה 'משחק אשקוקי', אך גם איננה 'תכנית כבקשתך'. שלא כמו במשחק השחמט, נאשם שעשה מהלך שגוי יהא רשאי לבטלו מסיבות טובות, אולם לשם כך יהא עליו להניח תשתית עובדתית שמראה כי סיבות כאמור אכן קיימות במציאות. ברי הוא, כי נאשם איננו רשאי להחזיר את כלי השחמט לעמדתם ההתחלתית כדי להתחיל את המשחק מחדש רק משום שנוכח לדעת כי המשחק איננו מתנהל לטעמו" (ראו: ע"פ 8777/18, בפסקה 17).

35. מטעמים אלה, סבורני כי עלינו לדחות את ערעורו של פלוני על הרשעתו.

הערעורים על גזר הדין

36. כאמור, לפנינו ערעורים מזה ומזה על גזר הדין קמא. המדינה מערערת על קולת העונש שהושת על המשיבים, ואילו פלוני, פלוני ופלוני מערערים על חומרתו.

37. בית משפט זה עמד לא אחת על החומרה הרבה הנודעת לעבירות הסחיטה השונות, אשר מחייבת הטלת עונשים מחמירים ללא פשרות, בדרך של שלילת חירות לתקופה ארוכה (ראו: ע"פ 2580/14 חסן נ' מדינת ישראל, פסקה 15 (23.9.2014)). עבירות אלו מערערות את מהלך חייהם התקין של קורבנות העבירה; גורמות להם לחוות מצוקה, השפלה ופחד; ומסבות נזקים רבים במישור הכלכלי. עבירות אלה פוגעות קשות בקניינו של הקורבן ובאוטונומיה האישית שלו, אשר מוכפפים לרצונותיו של הסוחט שעושה דין לעצמו באמצעות הכוח העודף שבידו (ראו: ע"פ 5769/14 אלרואי נ' מדינת ישראל, פסקה 15 (20.9.2015); ע"פ 1551/15 שולי נ' מדינת ישראל, פסקה 43 (6.9.2016); ע"פ 395/22 מדינת ישראל נ' פלוני, פסקאות 10-13 (18.5.2022)). זאת, במיוחד, כאשר מימוש איומי הסחיטה עשוי להיות כרוך בחשיפתו של מידע אינטימי אודות המתלונן - דוגמת הסרטונים שצולמו במקרה דנן, בהם נראה המתלונן במערומיו - "מידע שפרסומו ברבים עלול לבייש את הקורבן, להשפילו לנגד עיני הבריות וכן לפגוע בצנעת הפרט" (ראו: ע"פ 4416/23 מהרי נ' מדינת ישראל, פסקה 23 לפסק דיני (4.10.2023)). תחושת חוסר-האונים, בה שרוי הנסחט במצבים כאלה, מעצימה את חומרת העבירה וממחישה את פוטנציאל הנזק העצום אשר עלול להיגרם כתוצאה ממעשי סחיטה

באיומים (ראו: ע"פ 4423/22 אבו עמרה נ' מדינת ישראל, פסקה 10 (30.10.2022); ע"פ 5057/22 פלוני נ' מדינת ישראל, פסקה 24 (28.12.2022)).

38. חומרתן היתרה של עבירות הסחיטה באיומים מקורה גם ב"קשר השתיקה" אשר נכפה על הקורבנות הנסחטים ואשר מונע מהם לפנות לעזרת גורמי אכיפת החוק מחשש למימוש איומי הסחיטה (ראו: ע"פ 5052/22 סזנוב נ' מדינת ישראל, פסקה 11 (11.1.2023)). בהקשר זה חשוב להדגיש, כי ענישה מחמירה בגין מעשי סחיטה נועדה לא רק על-מנת להעביר מסר ברור ומרתיע לעבריינים פוטנציאליים, אלא גם כדי לעודד את הנפגעים לפנות לעזרת הרשויות ולשבור את "קשר השתיקה" בו הם נתונים (ראו: ע"פ 2200/16 סויטאת נ' מדינת ישראל, פסקה 8 (21.7.2016)).

יפים לעניין זה דבריו של השופט המנוח א' א' לוי, ז"ל, אשר קבע זה מכבר כי:

"רק לעתים רחוקות אוזר הקורבן אומץ כדי לפנות לרשויות החוק, הואיל והוא חושש שידם של הסחטנים עלולה להשיג אותו במוקדם או במאוחר, מבלי שאנשי החוק יוכלו להושיעו. לפיכך, כשסוף סוף מעז מתלונן לבקש את הגנת החוק, יש לראות בכך הזדמנות לא רק להעניש את העבריין המסוים אשר נמצא כי חטא, אלא גם להעביר מסר לציבור בכלל, ולאלה שחוטאים בעבירות מן הסוג הזה בפרט, כי עבריינים בתחום זה עלולים לשלם על מעשיהם בדרך של שלילת חירותם לתקופה ארוכה. ענישה מסוג זה מטרתה איפוא משולבת, לתת ביטוי למידת הכיעור שבעבירה זו ולשאת הנפש שהיא מעוררת בלב השומע, והיא נועדה גם כדי לעודד את הקורבנות לשבור את קשר-השתיקה, ולהביא את דברם בפני רשויות החוק כדי לשים קץ לסחיטה בה הם נתונים" (ראו: ע"פ 6774/01 מדינת ישראל נ' אלעלוין (1.11.2001)).

39. זאת ועוד: אין צורך להכביר מילים על החומרה המופלגת הגלומה בעבירות האלימות הנוספות בהן הורשעו המשיבים, כל אחד לפי חלקו - חטיפה, כליאת שווא ושוד - אשר נעשו במטרה לסחוט את המתלונן וכחלק ממעשי הסחיטה. מעשים מעין אלו, הראויים לגינוי חריף ולהוקעה, פוגעים קשות לא רק בקורבנות עצמם, אלא גם בסדר הציבורי ובשלום הציבור כולו, כמו גם בתחושת הביטחון הכללית (ראו: ע"פ 4246/23 מדינת ישראל נ' אבו שאח, פסקה 9 (13.7.2023); ע"פ 1178/14 מדינת ישראל נ' מיכלאשוילי, פסקה 7 (23.6.2014); ע"פ 2146/13 בן דלק נ' מדינת ישראל, פסקה 6 (25.7.2013); ע"פ 2204/15 ביטון נ' מדינת ישראל, פסקה 8 (2.8.2015)).

40. דברים אלה מקבלים משנה תוקף בענייננו-שלנו, שנסיבותיו אינן מותירות צל של ספק בכך שהמשיבים עברו עבירות רבות ומפליגות בחומרתן, ועל כן הם צריכים להיענש בגין בחומרה.

41. פלוני לקח חלק מכוון במעשים בתור מי שקיבל מלכתחילה את ההחלטה לסחוט את החוב

מהמתלונן בתוספת "ריבית" בשיעור אסטרונומי; בתור מי שיזם את המפגש הראשוני עם המתלונן (שנערך בביתו של פלוני); היה הראשון להשמיע באוזני המתלונן איזמים על חייו ועל חיי קרוביו ולא חדל מאיזמיו ומדרישותיו לגביית החוב גם באמצעות הטלפון לאחר אותו מפגש ראשוני; ובתור מי שהמתלונן נכלא תחת חסותו, בביתו, כאשר הסחיטה באיזמים שהופעלה כלפי המתלונן נעשתה על ידו, בהדרכתו ולטובתו (נזכור כי במסמך עליו חתם המתלונן תחת האימה שהטילו עליו המשיבים הוא נאלץ להורות על מסירת רכבו לפלוני). פלוני אף היה מי שפעל להסתרת המעשים הפליליים שנעשו, באמצעות הנעת מ' למסירת עדות שקר. כמו כן, לא ניתן להתעלם מעברו הפלילי העשיר-ביותר של פלוני, בגינו הוא ריצה מאסרים ממושכים אשר לא הרתיעוהו מלשוב לסורו ולבצע את העבירות מושא הערעור דנן כאשר מעל ראשו מרחף מאסר מותנה.

42. מ', פלוני ופלוני נטלו חלק במסכת אירועים מתמשכת ואכזרית, שכל תכליתה גביית סכומי עתק מופרכים מהמתלונן, שלטענתם הלה חב לאדם אחר. ראשיתה של שרשרת האירועים בתכנון מוקדם של המשיבים, בהיערכות ובגיוס "כוח עזר" לצורך ביצוע תכניתם העבריינית; המשכה בשידול המתלונן בנחישות, כאשר המשיבים לא נואשו מביצוע זממם בו אף אחרי שזה לא הגיע לפגישה הראשונה שיזמו עם מ'; וסופה בביצוע מעשי חטיפה, כליאה, סחיטה ושוד. הכל, תוך שהמשיבים תוקפים את המתלונן בכוח ובאלימות, משפילים אותו, נוטלים את רכושו ואף עושים בו שימוש; ולבסוף נוטשים אותו על צומת דרכים חבול ומושפל ללא רכבו וללא חפציו. המשיבים הגדילו לעשות בכך שתיעדו בווידיאו חלק ממעשיהם הנלוזים, ואף צילמו את המתלונן כשהוא ערום, מותקף וחסר ישע.

43. בהינתן כל האמור, איני רואה מנוס מהחמרה משמעותית בעונשים שהוטלו על המשיבים על ידי בית המשפט המחוזי.

44. אשר על כן, אציע לחבריי כי נקבע כדלקמן:

• תקופת המאסר בפועל שיהא על פלוני לרצות תעמוד על 34 חודשים, אשר ירוצו במצטבר עם המאסר המותנה בן 12 חודשים שהופעל לחובתו - כך שפלוני ירצה בין כותלי הכלא 46 חודשי מאסר, בניכוי ימי מעצרו (החל מיום 23.1.2023 כפי שקבע בית המשפט המחוזי).

• עונש המאסר בפועל של מ' יעמוד על 68 חודשים, בניכוי ימי מעצרו כאמור לעיל.

• עונש המאסר בפועל של פלוני יעמוד על 66 חודשים, בניכוי ימי מעצרו כאמור לעיל.

• עונש המאסר של פלוני יעמוד על 66 חודשים, בניכוי ימי מעצרו כאמור לעיל.

• כל זאת, חלף תקופת המאסר שגזר בית המשפט המחוזי על המשיבים. שאר רכיבי העונש

ישארו בעינם.

סוף דבר

45. אם תישמע דעתי, נדחה את ערעורו של פלוני על ההרשעה; נקבל את ערעור המדינה על גזרי הדין של המשיבים, ומאליו נדחה את ערעורם של פלוני, פלוני ופלוני על חומרת העונש. זאת, כך שעל כל אחד מהמשיבים נשית מאסר בפועל לתקופה המפורטת בפסקה 44 לעיל. כאמור בפסקה 44 לעיל, שאר רכיבי גזר הדין קמא יוסיפו לעמוד על כנם.

אלכס שטיין
שופט

השופט יוסף אלרון:

אני מסכים.

יוסף אלרון
שופט

השופט חאלד כבוב:

אני מסכים.

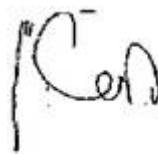
חאלד כבוב
שופט

הוחלט כאמור בפסק דינו של השופט א' שטיין.

ניתן היום, ד' שבט תשפ"ה (02 פברואר 2025).

חאלד כבוב
שופט

אלכס שטיין
שופט

יוסף אלרון
שופט